

Dr hab. Joanna Kuźmicka-Sulikowska prof. UWr
Zakład Prawa Cywilnego i Prawa Międzynarodowego Prywatnego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytetu Wrocławskiego

23 sierpnia 2021 r.

RECENZJA

sporządzona na potrzeby postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego doktorowi Jakubowi Biernatowi

I. Podstawowe informacje o Kandydacie do uzyskania stopnia doktora habilitowanego dr. Jakubie Biernacie.

Dr Jakub Biernat uzyskał tytuł zawodowy magistra prawa w dniu 27 kwietnia 2001 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego praca magisterska nosiła tytuł „Ochrona osób bliskich spadkodawcy w prawie spadkowym” i była przygotowana pod kierunkiem prof. dr. hab. Sylwestra Wójcika.

Z kolei stopień naukowy doktora nauk prawnych (specjalność prawo cywilne) dr Jakub Biernat uzyskał w dniu 26 czerwca 2006 roku na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawę doktorską pod tytułem „Umowny dział spadku w polskim prawie cywilnym” przygotował w Katedrze Prawa Cywilnego pod kierunkiem prof. dr. hab. Sylwestra Wójcika, a po jego śmierci w dniu 29 maja 2005 roku, pod kierunkiem prof. dr. hab. Bogusława Gawlika. Recenzentami tej rozprawy doktorskiej byli prof. dr hab. Edward Drozd i prof. dr hab. Edward Gniewek.

Przekazana mi na potrzeby sporządzenia niniejszej recenzji w formie elektronicznej dokumentacja nie zawiera informacji, by dr Jakub Biernat ubiegał się uprzednio o nadanie Mu stopnia doktora habilitowanego. Dokonane wyszukiwanie na stronie internetowej Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (<https://www.ck.gov.pl/promotion/type/1%2Ck/imie/Jakub/nazwisko/Biernat/dziedzina/95/dyscyplina/417.html>) wykazało brak toczących się uprzednio w stosunku do dr. Jakuba Biernata postępowań habilitacyjnych. Brak również takiej informacji na stronie Rady Doskonałości Naukowej (<https://www.rdn.gov.pl/postepowanie-habilitacyjne.html>).

Kandydat w latach 2001-2006 odbył studia doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 2003-2006 był zatrudniony w Wyższej Szkole Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej. W latach 2009-2010 był zatrudniony w Krakowskiej Szkole Biznesu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Od 2005 roku pozostaje zatrudniony w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, (uprzednio Krakowskiej Szkole Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego), w tym od 1 października 2006 roku na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych (uprzednio Wydziale Prawa i Administracji).

Nadto w latach 2001-2004 odbył aplikację notarialną w Izbie Notarialnej w Krakowie, a w kwietniu 2004 roku zdał egzamin notarialny. W latach 2004-2008 odbył asesurę notarialną w Izbie Notarialnej w Krakowie, natomiast po powołaniu na notariusza, od 1 marca 2008 r., prowadzi kancelarię notarialną w Krakowie.

II. Podstawa prawna sporządzenia niniejszej recenzji.

Niniejsza recenzja została przeze mnie sporządzona na podstawie powołania mnie w charakterze Recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Jakubowi Biernatowi uchwałą Prezydium Rady Doskonałości Naukowej z dnia 28 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany powołanego członka komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Jakubowi Biernatowi w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, a także na podstawie wydanej wykonaniu tej uchwały Prezydium Rady Doskonałości Naukowej uchwały Komisji ds. Stopni Naukowych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego nr 3/2021 z dnia 7 lipca 2021 r.

Zakres elementów poddanych ocenie w ramach niniejszej recenzji oraz kryteria tej oceny wyznacza natomiast art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.), w myśl którego stopień doktora habilitowanego może być nadany osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

- a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Według danych wynikających z przedstawionej dokumentacji (to jest z autoreferatu Habilitanta oraz z przekazanego skanu zaświadczenia Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 28 czerwca 2006 r.), pierwszy ze wspomnianych wymogów Habilitant spełnia, jako że w dniu 26 czerwca 2006 r. na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych (specjalność prawo cywilne). Obecnie, w ramach toczącego się postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, ocenie podlega natomiast to, czy Habilitant posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (w tym kontekście ocenie podlega osiągnięcie w postaci monografii „Umowa o zbycie spadku w polskim prawie spadkowym”, ISBN 978-83-8223-624-8, Warszawa 2021, autorstwa Habilitanta wskazanej przez Niego we wniosku o wszczęcie niniejszego postępowania jako osiągnięcie naukowe, na podstawie którego ubiega się on o nadanie stopnia doktora habilitowanego), a także to, czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

III. Ocena rozprawy habilitacyjnej.

Przedłożona przez Habilitanta monografia „Umowa o zbycie spadku w polskim prawie spadkowym”, ISBN 978-83-8223-624-8, Warszawa 2021, wydana przez wydawnictwo Wolters Kluwer, spełnia formalny wymóg monografii naukowej, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Dobór tematu recenzowanej monografii należy uznać za trafny. W aktualnej literaturze polskiego prawa cywilnego nie było bowiem dotąd kompleksowego opracowania problematyki umowy o zbycie spadku w postaci monografii naukowej; choć opublikowanych zostało wiele wypowiedzi przedstawicieli doktryny na ten temat, to są one zawarte w komentarzach do kodeksu cywilnego bądź przybierają postać krótszych opracowań naukowych (np. artykułów w czasopismach naukowych), dotyczących wybranych, partykularnych kwestii wiążących się ze wspomnianą problematyką. Można więc dostrzec pewną lukę w wachlarzu opracowań naukowych dotyczących tematyki zbycia spadku, którą Habilitant postanowił ocenianą monografią wypełnić.

Niewątpliwą zaletą przedmiotowej monografii jest to, że została napisana komunikatywnym, przystępnym językiem, a także, iż zawarta w niej treść została starannie uporządkowana i podzielona na dość niewielkie jednostki redakcyjne, co znacząco ułatwia odbiór treści, poruszanie się po niej czy możliwość sięgnięcia w każdej chwili do fragmentu dotyczącego wybranej kwestii (jedynie w nielicznych aspektach można tu mieć pewne zastrzeżenia np. odnośnie do wzajemnej relacji i zasadności wyróżnienia w rozdziale I dwóch jednostek redakcyjnych dotyczących tej samej kwestii, to jest punktu 1.4 na s. 27 i punktu 2.6 na s. 45, obu zatytułowanych „Odróżnienie zbycia spadku od innych instytucji prawnych”; materia objęta oboma tymi punktami powinna być raczej ujęta łącznie w ramach jednego punktu). Lektura książki pokazuje także dogłębną wiedzę merytoryczną Habilitanta na temat omawianej przez Niego problematyki, z racji specyfiki tej ostatniej obejmującej nie tylko prawo spadkowe, ale także różne aspekty np. z zakresu prawa zobowiązań czy części ogólnej prawa cywilnego.

Na uznanie zasługuje także to, że w monografii zebrane zostały w sposób syntetyczny wszystkie istotne aspekty dotyczące umowy o zbycie spadku na tle prawa polskiego; Autor rozpoczyna od zagadnień ogólnych dotyczących charakterystyki zbycia spadku (w rozdziale I), następnie poddaje analizie konstrukcję prawną umowy o zbycie spadku (w rozdziale II), czyni rozważania w odniesieniu do przedmiotu umowy o zbycie spadku (w rozdziale III), treści tej umowy (w rozdziale IV), jej stron (w rozdziale V) i formy (w rozdziale VI), na końcu zajmując się skutkami prawnymi związanymi z umową o zbycie spadku (w rozdziale VII). Rozważania otwiera przedmowa, a wieńczy zakończenie.

Autor nie stroni także od zajmowania własnego, nieraz stanowczego stanowiska w wybranych, poddawanych rozważaniom kwestiach (co zresztą sprawia, że można się spodziewać wyrażenia w literaturze uwag polemicznych odnośnie do części poglądów wyrażonych przez Habilitanta w treści tej monografii, które to zapatrywania czasem

zdecydowanie odbiegają od zastanego stanowiska nauki prawa cywilnego), względnie przedstawiania swojej argumentacji na rzecz stanowiska doktryny, do którego się w danym aspekcie przychyła. W ramach recenzji nie sposób odnieść się do wszystkich takich fragmentów zawartych w poddawanej ocenie monografii, stąd pozostaje ograniczenie się do wybranych uwag. Habilitant zauważa np. że według literalnego brzmienia art. 1052 § 2 KC kauzalność materialna odniesiona została jedynie do przypadków, w których zawarcie umowy przenoszącej spadek następuje w wykonaniu zobowiązania wynikającego z uprzednio zawartej umowy zobowiązującej do zbycia spadku – wówczas ważność umowy przenoszącej spadek zależy od istnienia tego zobowiązania. Habilitant trafnie wychwycił, że ustawodawca pominął tu przypadki stosunków zobowiązaniowych powstających na podstawie innych zdarzeń prawnych aniżeli umowa zobowiązująca do zbycia spadku (s. 88-89) – podczas gdy są one uwzględniane np. w art. 156 KC czy w art. 510 § 2 KC. Na tym tle wskazał jednak, że art. 1052 § 2 KC powinien być stosowany w drodze analogii do przypadków, kiedy zawarcie umowy przenoszącej spadek następuje w wykonaniu zobowiązania wynikającego z innego źródła niż umowa zobowiązująca do przeniesienia spadku; podał przy tym szereg argumentów mających przemawiać na rzecz takiego stanowiska (s. 90-91).

Habilitant opowiedział się także np. za stosowaniem do umowy o zbyciu spadku art. 58 § 3 KC (s. 50, s. 107). Stał również na stanowisku (przy odmiennych głosach części przedstawicieli doktryny), że co do zasady nie jest dopuszczalne wyłączenie przez strony umowy o zbyciu spadku określonego prawa majątkowego wchodzącego w skład tego spadku z zakresu objętego tą umową - Autor starannie przy tym przytacza argumenty mające przemawiać na rzecz tego zapatrywania (s. 105-106), choć z drugiej strony wskazuje, że takie postępowanie stron wyjątkowo należy uznać za dopuszczalne w odniesieniu do takiego prawa „do zbycia którego w ramach umowy o zbyciu spadku mają zastosowanie szczególne normy prawne wprowadzające wymogi, od wypełnienia których uzależniona jest ważność umowy o zbyciu spadku” (s. 106).

Z kolei wobec rozważań Habilitanta prowadzonych na s. 131 i n. zauważyć należy, że w doktrynie właściwie zgodnie na tle art. 1051 KC przyjmuje się, że przepis ten odnosi się zarówno do zbycia całego spadku lub ułamkowej części spadku (w sytuacjach, kiedy spadek odziedziczył jeden spadkobierca), jak i do zbycia określonego ułamkiem (zwykłym) udziału w spadku (w sytuacjach, kiedy spadek odziedziczyło dwóch lub więcej spadkobierców, a jeden z nich zbywa cały swój udział) czy też części ułamkowej udziału w spadku (jeśli jeden z dwóch lub więcej współspadkobierców dokonuje zbycia określonej ułamkiem części przypadającego mu udziału w spadku). Podobnie zresztą nie budzi wątpliwości w literaturze

przedmiotu, że takiego zbycia, o którym mowa w art. 1051 KC, może dokonywać zarówno spadkobierca dziedziczący na podstawie testamentu, jak i dziedziczący na podstawie ustawy. Wbrew zatem sugestii zawartej przez Habilitanta w przypisie nr 99 na s. 132, przychyliła się on w swoim zapatrywaniu do panującego w tym względzie poglądu doktryny.

Habilitant próbuje się natomiast konfrontować z poglądami przedstawicieli doktryny wyrażanymi na tle art. 1057 KC (s. 160-161) czy też dotyczącymi zapatrywań odnośnie do dopuszczalności uzależnienia powstania bądź ustania skutków prawnych umowy o zbyciu spadku od warunku lub terminu (s. 162-171). W odniesieniu do tej ostatniej kwestii wyraża zapatrywanie, w myśl którego właściwości umowy rozporządzającej przenoszącej spadek sprawiają, że wykluczona jest możliwość zastrzeżenia w jej treści warunku lub terminu (s. 164). Z kolei właściwości umowy jedynie zobowiązującej do przeniesienia spadku niemającej wywoływać skutku rozporządzającego powodują w ocenie Habilitanta, że w treści takiej umowy nie może być zastrzeżony warunek rozwiązujący ani termin końcowy, natomiast nie ma przeszkód do zawarcia w niej warunku zawieszającego lub terminu początkowego (s. 168-169). Habilitant przyjmuje przy tym, że „Do zbycia spadku, co do zasady, nie znajdują zastosowania normy prawne regulujące przejście poszczególnych składników majątkowych, których dotyczą skutki zbycia spadku” (s. 48). Uznaje, iż przepisy dotyczące poszczególnych składników majątkowych wchodzących w skład masy majątkowej będącej przedmiotem umowy o zbyciu spadku nie wywierają bezpośredniego wpływu na ocenę dopuszczalności zastrzeżenia warunku bądź terminu w umowie o zbyciu spadku (s. 162), a więc, że „reżim prawny dotyczący poszczególnych składników majątkowych, których dotyczy zbycie spadku, nie tworzy reżimu prawnego dotyczącego umowy o zbyciu spadku, o ile nie przewidują tego odpowiednie normy prawne” (s. 163). Powyższe zapatrywania Habilitanta warto mieć na uwadze, ponieważ wnoszą świeże, częściowo odmienne od dotychczas prezentowanych w literaturze, zapatrywanie na rozważaną kwestię, gdzie wypowiedzi zarówno przedstawicieli doktryny, jak i stanowisko orzecznictwa są tu bardzo zróżnicowane. Z uwagi na ograniczone ramy formy jaką jest recenzja nie sposób przytoczyć ich tu wszystkich, stąd jedynie dla przykładu, by zobrazować odrębność poglądu Habilitanta w rozważanym aspekcie, można wskazać, że np. zazwyczaj przywiązuje się wagę do tego, jakie są składniki zbywanego spadku, czy np. w jego skład wchodzi nieruchomości, i uważa się, że pociąga to za sobą określone konsekwencje prawne – np. przyjmuje się, że w razie zawarcia przez strony umowy o skutku wyłącznie zobowiązującym do zbycia spadku, można ją zawrzeć z zastrzeżeniem warunku lub terminu, bez względu na to, czy w skład tego spadku wchodzi nieruchomości. Jeśli chodzi już jednak o umowę rozporządzającą zawartą w wykonaniu umowy

zobowiązującej do zbycia spadku czy o umowę o podwójnym skutku zobowiązująco-rozporządzającym, to podnosi się, że zawarcie w takiej umowie warunku bądź terminu gdy skład przedmiotowego spadku wchodzi nieruchomości spowoduje, iż umowa taka wywoła jedynie skutki obligacyjne, a co za tym idzie by doszło do przeniesienia spadku, konieczne będzie zawarcie już po spełnieniu się warunku lub nadejściu terminu drugiej, odrębnej umowy rozporządzającej (tak np. M. Pazdan, w: *System Prawa Prywatnego*, t. 10, *Prawo spadkowe*, red. B. Kordasiewicz, Warszawa 2015, s. 1152; odmiennie jednak w tej ostatniej kwestii np. W. Borysiak, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2020, art. 1052, Nt 12). Podobnie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CSK 359/11 („Orzecznictwo Sądu Najwyższego” 2012, Nr 9, poz. 111) uznano, iż zbycie pod warunkiem udziału w spadku obejmującym nieruchomości wywołuje jedynie skutek obligacyjny [natomiast zapatrywania doktryny odnośnie do tego orzeczenia są podzielone, np. krytyczne stanowisko zajął P. Księżak (*Glosa do postanowienia SN z 4.4.2012 r.*, I CSK 359/11, „Państwo i Prawo” 2013, z. 11, s. 137–142), natomiast aprobatywne J. Zawadzka (*Zbycie spadku pod warunkiem*, „Przegląd Sądowy” 2013, nr 6, s. 86)]. Wyrażane są także zapatrywania dopuszczające możliwość zastrzegania zarówno warunku, jak i terminu tak w umowie zobowiązującej do zbycia spadku, jak i w umowie o skutkach zobowiązująco-rozporządzających, niezależnie od tego, czy w skład spadku wchodzi prawo własności nieruchomości [tak np. G. Wolak, w: *Kodeks cywilny, Komentarz*, t. VI, *Spadki* (art. 922-1087), red. M. Habdas, M. Frasz, Warszawa 2019, s. 925].

Habilitant wyraził także świeże, odmienne od dotychczas reprezentowanych, stanowisko odnośnie do art. 1054 § 1 KC, negując zasadność dotąd wyrażanych poglądów. Znaczna część przedstawicieli doktryny w statuowanym w tym przepisie obowiązku wydania przez zbywcę spadku tego, co wskutek zbycia, utraty lub uszkodzenia przedmiotów należących do spadku zostało uzyskane w zamian tych przedmiotów, upatruje przejawu zasady surogacji (tak m.in. M. Pazdan, w: *Kodeks cywilny, t. II, Komentarz. Art. 450-1088*, red. K. Pietrzykowski, 2021, art. 1054, Nb 3; A. Doliwa, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki, Warszawa 2020, art. 1054, Nb 2; J. Kremis, w: E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2014, art. 1054, Nb 1). Obok tego zgłoszona została też koncepcja, w myśl której nie mamy tu do czynienia z mechanizmem surogacji, lecz jedynie z regułą interpretacyjną pozwalającą określić przedmiot świadczenia zbywcy spadku (W. Żukowski, *Surogacja składników majątku spadkowego dziedzicznego przez kilku współspadkobierców*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2008, nr 3, s. 776–777). Tymczasem Habilitant w poddawanej ocenie monografii zgłosił w tej kwestii zupełnie odmienne

zapatrywanie, podnosząc, że art. 1054 § 1 *in principio* KC nie statuuje ani zasady surogacji, ani reguły interpretacyjnej, i twierdząc, iż chodzi tu o to, że prawo uzyskane przez późniejszego zbywcę spadku w wyniku zbycia, utraty lub uszkodzenia odziedziczonego składnika majątkowego nie wchodzi w skład masy majątkowej stanowiącej przedmiot umowy o zbycie spadku, ale zawarcie takiej umowy może powodować powstanie po stronie nabywcy spadku określonego roszczenia (s. 108-114 i s. 151 poddawanej ocenie monografii).

Należy zauważyć, że Habilitant podjął także konfrontację z dominującym zapatrywaniem odnośnie do art. 1054 § 2 KC (na s. 319-321). Na tle tego przepisu, stanowiącego, że zbywca może żądać od nabywcy zwrotu poczynionych przez siebie wydatków i nakładów na spadek, w literaturze przedmiotu przyjmuje się zazwyczaj, że na tej podstawie może on dochodzić zwrotu poczynionych nakładów oraz wydatków koniecznych i użytecznych, ale już nie zbytkownych (tak m.in.: E. Niezbecka, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. IV, *Spadki*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012, s. 381; M. Pazdan, w: *System Prawa Prywatnego*, t. 10, *Prawo spadkowe*, red. B. Kordasiewicz, Warszawa 2015, s. 1155; E. Skowrońska-Bocian, J. Wierciński, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 6, red. J. Gudowski, Warszawa 2017, s. 441; G. Wolak, w: *Kodeks Cywilny. Komentarz*, t. VI, *Spadki (art. 922-1087)*, red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2019, s. 943). Tymczasem Habilitant podnosi, że roszczenie to obejmuje wszelkie nakłady i wydatki, też te nieuzasadnione gospodarczo czy właśnie zbytkowne (uzasadniając to przede wszystkim brakiem poczynienia w powołanym przepisie jakiegokolwiek rozróżnienia odnośnie do rodzaju nakładów).

Czasem Habilitant przychyła się do przedstawianego jedyne go lub dominującego poglądu doktryny, przedstawiając przy tym rozwiniętą argumentację mającą przemawiać na rzecz danego stanowiska (np. na s. 184-186). Kiedy indziej znów zabiera głos w dyskusji naukowej w kwestiach, które są przedmiotem rozbieżnych wypowiedzi przedstawicieli doktryny, przedstawiając argumenty na rzecz tego z reprezentowanych w literaturze stanowisk, do którego się przychyła (np. na s. 265-268 w kwestii tego, czy nabywca spadku może złożyć oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu spadku, złożonego przez spadkobiercę, od którego nabył spadek, ze względu na to, że to oświadczenie o przyjęciu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby; Habilitant stanął przy tym na stanowisku, że uprawnienie to nie przechodzi na nabywcę spadku w związku z zawarciem umowy o zbycie spadku – s. 267).

Generalnie atutem ocenianej rozprawy jest szerokie sięganie przez Habilitanta do polskiej literatury przedmiotu. Monografia zawiera także spostrzeżenia bardzo istotne dla praktyki stosowania prawa, niekiedy rozważane w innych opracowaniach (np. na s. 219).

Niewątpliwym wkładem do nauki są ciekawe, dość oryginalne propozycje *de lege ferenda* zgłoszone przez Autora (s. 345-352), w wielu aspektach istotnie odbiegające od obecnie obowiązujących w tym zakresie rozwiązań prawnych, co zapewne stanowić będzie istotny przyczynek dla otwarcia dyskusji naukowej na tym tle. Inna rzecz, że poszczególne z tych propozycji mogłyby zostać przez Autora szerzej uzasadnione, zwłaszcza, iż przynajmniej część z nich może się jawić jako kontrowersyjna.

Przedłożona monografia nie jest też pozbawiona innych wad. Przede wszystkim brak w niej poczynienia adekwatnych uwag o charakterze prawnoporównawczym. Dobrą praktyką rozpraw doktorskich, a także – zwłaszcza – monografii habilitacyjnych, jest szersze przedstawianie analizowanej w nich problematyki z zakresu prawa polskiego na tle odpowiedników danej instytucji prawnej w obcych porządkach prawnych. Owszem, wymaga to dużego nakładu pracy ze strony autora, ale podjęcia takiego wysiłku można oczekiwać od osoby aspirującej do stopnia doktora habilitowanego, zwłaszcza wtedy, kiedy jawi się to jako celowe z uwagi na tematykę danej rozprawy. W przypadku ocenianej monografii podjęcie takiego wysiłku i zawarcie w niej rozbudowanych uwag prawnoporównawczych byłoby celowe. Pozwoliłoby m.in. pokazać, czy omawiane rozwiązania prawa polskiego są dla niego swoiste, czy też może w innych porządkach prawnych można znaleźć podobne konstrukcje; jeśli rozwiązania funkcjonujące w porządkach normatywnych innych państw okazałyby się odbiegać od polskich, warto było pokazać, jak się one przedstawiają i jak wyglądają praktyczne aspekty ich funkcjonowania, z uwzględnieniem głosów doktryny i stanowiska orzecznictwa sądowego w danym państwie. Stworzyłoby to tło do oceny polskich rozwiązań prawnych, a także mogłoby stanowić podstawę dla sformułowania określonych wniosków *de lege ferenda*. Tymczasem Habilitant już wstępnie eliminuje w ogóle podjęcie badań prawnoporównawczych, stwierdzając (na s. 22 ocenianej monografii), że „Odwołania do obcych systemów prawnych oraz do uregulowań obowiązujących uprzednio na gruncie polskiego prawa mają charakter wyjątkowy. Jest to uzasadnione, zwłaszcza w pierwszym z przedstawionych wymiarów, ścisłym powiązaniem instytucji zbycia spadku z innymi instytucjami prawnymi, w szczególności z zakresu materialnego prawa spadkowego, funkcjonującymi na gruncie danego systemu prawnego i dla niego charakterystycznymi” (zresztą na s. 21 metody prawnoporównawczej Autor w związku z tym nie wskazuje jako metody badawczej stosowanej w pracy, gdzie wymienia jedynie metodę dogmatyczną; nadto ewentualne wzmianki o przepisach obcych systemów prawnych są bardzo lakoniczne [zob. przypis 4 na s. 26, przypis 6 na s. 27] i nie sposób ich uznać za wyraz przeprowadzenia dogłębnych ustaleń prawnoporównawczych). Takie aprioryczne odrzucenie sięgnięcia do

obcych porządków prawnych i posłużenia się metodą prawno porównawczą nie było tu adekwatne (w tym ze wskazanych powyżej przyczyn), a podane przez Habilitanta uzasadnienie takiego kroku jest lakoniczne i nieprzekonujące. Każda instytucja prawna funkcjonująca w danym porządku prawnym jest z istoty tej materii powiązana z innymi obecnymi w nim instytucjami prawnymi, i nie jest to zasadna przyczyna braku prowadzenia badań dotyczących innych porządków prawnych pod kątem regulacji problematyki analizowanej w monografii habilitacyjnej; choćby nawet w przypadku określonego porządku prawnego rozwiązania obowiązujące w danej materii były swoiste. Brak poczynienia szerszych rozważań prawno porównawczych sprawia także, że zawarte przez Autora na końcu ocenianej monografii postulaty *de lege ferenda* (konkretne proponowane rozwiązania na s. 348-352) są dość słabo uzasadnione; zwłaszcza z uwagi na to, że w istotnych aspektach odbiegają od aktualnie obowiązującej regulacji prawa polskiego, istotnym argumentem za nimi przemawiającym mogłoby być właśnie pokazanie, że takie konstrukcje obowiązują w jakimś obcym porządku prawnym, sprawnie funkcjonują tam w praktyce stosowania prawa i są pozytywnie oceniane w tamtejszej doktrynie.

Zresztą w przedmowie do ocenianej monografii Habilitant wiele uwagi poświęca wykluczeniu szeregu kwestii z prowadzonych przez siebie rozważań, co niestety nieuchronnie prowadzi do ich zubożenia, a także braku podejmowania analizy w wielu kwestiach problemowych, poprzez przyjmowanie w odniesieniu do nich pewnych założeń czy ograniczanie się do zreferowania stanowiska prezentowanego w danej kwestii w literaturze przedmiotu (co Autor zresztą sam przyznaje, pisząc na s. 23, że „W konsekwencji wymaga to względnie szerokiego przyjmowania określonych założeń czy też odwoływania się do poglądów formułowanych w odniesieniu do wskazanych instytucji w nauce prawa i judykaturze”).

W rezultacie powyższe sprawia, że lektura ocenianej monografii pozostawia pewien niedosyt. Pomijanie określonych aspektów Autor wyjaśnia „ramami niniejszej pracy” (na s. 23), jednak oceniana praca wcale nie jest obszerna (łącznie obejmuje 363 strony), zwłaszcza w porównaniu z obszernością wielu innych rozpraw habilitacyjnych (a niekiedy także i doktorskich) z obszaru prawa cywilnego materialnego, a także innych monografii z tego zakresu. Nie istniała tu zatem potrzeba radykalnego ograniczania objętości książki kosztem jej zawartości merytorycznej. Nie oznacza to, że w każdym przypadku od Autora rozprawy habilitacyjnej wymaga się pisania dzieła niezwykle obszernego, ważne jednak, by było ono bogate w treść, w tym zawierało istotny wkład w naukę; w tym przypadku rozszerzenie książki np. o kilkadziesiąt czy nawet ponad sto stron nie prowadziłoby do jej wykraczającej

ponad standardy rozpraw habilitacyjnych z zakresu prawa cywilnego materialnego objętości, a pozwalałoby Autorowi zawrzeć w niej wartościowe merytorycznie rozważania, w tym uwagi prawnoporównawcze czy własną ocenę określonych rozwiązań prawnych (zamiast ograniczania się w stosunku do niektórych z nich do czynienia szeregu założeń czy referowania zastanego poglądu dominującego).

W dość skromnym zakresie odwoływano się także w ocenianej monografii do orzecznictwa sądowego.

Jeśli chodzi o konstrukcję ocenianej monografii to zauważalna jest pewna niekonsekwencja, bowiem w części jednostek redakcyjnych (rozdziałów, podrozdziałów) nie zawarto uwag końcowych (podsumowujących), a w innych się one pojawiają, choć z reguły są bardzo krótkie (pkt 2.3.3. „Uwagi końcowe” w rozdziale III na s. 117 – cztery zdania; pkt 3.2.4 „Podsumowanie” w rozdziale IV na s. 145-146 – trzy zdania; pkt 2.2.4 „Uwagi końcowe” w rozdziale V na s. 192-193 - jedno zdanie; pkt 2.3.4 „Uwagi końcowe” w rozdziale V na s. 200 - jedno zdanie; pkt 2.4.4 „Uwagi końcowe” w rozdziale V na s. 205- jedno zdanie). Brak tu zatem stosowania jednego schematu w ramach tego opracowania, odbiorcy na koniec poszczególnych jednostek redakcyjnych raz prezentowana jest w sposób wyodrębniony konkluzja, kiedy indziej nie. Nadto ewentualne uwagi końcowe są zbyt lakoniczne, warto, jeśli już taki element jest wprowadzany (a nie klasyczny model tylko jednego zbiorczego podsumowania na końcu książki), by konsekwentnie pojawiał się na końcu każdej jednostki redakcyjnej danego typu (np. na końcu każdego rozdziału) i zawierał nieco bardziej rozbudowane zestawienie wniosków z przeprowadzonych w niej rozważań; zwłaszcza, że w ramach zakończenia na końcu monografii na s. 338-344 zawarto uwagi odnoszące się do oceny jedynie wybranych aspektów i uregulowań poddawanych analizie w treści tej monografii. Nadto również zawarte w ramach zakończenia książki podsumowanie jest – niestety – bardzo lakoniczne, składa się na nie osiem zdań na s. 344-345; choć może to w pewnym stopniu znajdować uzasadnienie w tym, że część uwag zawartych w zakończeniu została tam pogrupowana w ramach innych punktów („2. Ocena stopnia realizacji funkcji umowy o zbycie spadku” na s. 333-336, „3. Ocena ujęcia spadku jako zespołu umów” na s. 336-338, „4. Ocena szczegółowych uregulowań” na s. 338-344 i „6. Postulaty de lege ferenda” na s. 345-352).

Podsumowując, należy uznać, że atuty poddawanej ocenie monografii „Umowa o zbycie spadku w polskim prawie spadkowym” autorstwa Habilitanta zdecydowanie jednak przeważają nad możliwymi do dostrzeżenia jej mankamentami. Jakkolwiek w pewnych kwestiach można tu odczuwać braki (w tym zwłaszcza brak rozbudowanych uwag

prawnoporównawczych, szerszej analizy orzecznictwa sądowego czy podjęcia niektórych wątków diskutowanych w doktrynie), to jednak nie ulega wątpliwości, że monografia ta stanowi wartościowe opracowanie dotyczące problematyki zbycia spadku w polskim prawie spadkowym, zbiorczo obejmujące zagadnienia dotyczące tej tematyki na tle polskiego prawa cywilnego, wypełniające tym samym lukę istniejącą w tym zakresie w literaturze prawniczej. Należy także podkreślić, że rozważania prowadzone przez Habilitanta wykazują Jego dogłębną znajomość rozważanej problematyki i dotyczącej jej literatury przedmiotu, a głos zabierany przez Niego w odniesieniu do partykularnych kwestii diskutowanych w literaturze przedmiotu pokazuje gruntowne przemyślenie przez Habilitanta opracowanej w monografii problematyki, podejmowanie trudu prób starannego argumentowania na rzecz zajmowanego stanowiska, nierzadko konfrontowania się z odmiennymi poglądami reprezentowanymi w literaturze cywilistycznej. Zwraca także uwagę konsekwentne trzymanie się przez Habilitanta stanowiska zajętego przez Niego w określonej kwestii w obrębie całej monografii, w odniesieniu do kolejnych analizowanych zagadnień (por. np. uwagi na s. 108-114 i s. 151 ze stwierdzeniami na s. 256 czy na s. 279). Na tym tle stwierdzić należy, że poddana ocenie monografia naukowa autorstwa Habilitanta „Umowa o zbycie spadku w polskim prawie spadkowym” stanowi osiągnięcie naukowe na zadowalającym poziomie, będące znacznym wkładem w rozwój dyscypliny naukowej nauki prawne, a tym samym spełnia wymóg statuowany w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.).

IV. Ocena innych osiągnięć naukowych Habilitanta oraz ocena w kwestii tego, czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Inne istotne informacje na temat działalności Habilitanta.

Habilitant Pan dr Jakub Biernat uzyskał tytuł zawodowy magistra prawa 27 kwietnia 2001 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego; Jego praca magisterska zatytułowana była „Ochrona osób bliskich spadkodawcy w prawie spadkowym”. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniu 26 czerwca 2006 r. został Mu nadany stopień naukowy doktora nauk prawnych (specjalność prawo cywilne) – przygotowana przez Niego rozprawa doktorska nosiła tytuł „Umowny dział spadku w polskim prawie cywilnym”. Można stąd wnosić, że dwie monografie opublikowane przez Habilitanta stanowią publikację tych jego prac (tj. monografia „Ochrona osób bliskich

spadkodawcy w prawie spadkowym”, ss. 149, ISBN 83-7322-021-6, wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002, stanowi publikację pracy magisterskiej, natomiast monografia „Umowa o dział spadku”, ss. 260, ISBN 978-83-7526-471-5, wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, stanowi opublikowaną wersję rozprawy doktorskiej).

Publikacje Habilitanta przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych nie były liczne (jeden rozdział w publikacji zbiorowej, pięć artykułów w czasopismach naukowych, jedenaście krótkich opracowań o tematyce prawniczej np. w postaci współautorstwa kazusu z rozwiązaniem, a także wspomniana już powyżej monografia „Ochrona osób bliskich spadkodawcy w prawie spadkowym”, ss. 149, ISBN 83-7322-021-6, wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002), natomiast ich przyrost jest zauważalny po uzyskaniu przez Niego stopnia doktora nauk prawnych. Ta też ostatnia aktywność powinna być przedmiotem zasadniczej oceny, jako poczyniona po uzyskaniu poprzedniego stopnia naukowego - ten dorobek Habilitanta obejmuje dziesięć rozdziałów w publikacjach zbiorowych (przede wszystkim w postaci ksiąg pamiątkowych, jubileuszowych), dziesięć artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych (nadto w wykazie osiągnięć naukowych Habilitant podał także tekst złożony do druku do „Krakowskiego Przeglądu Notarialnego” pt. „Określenie sposobu zarządu nieruchomością wspólną w uchwale właścicieli lokali. Wybrane zagadnienia konstrukcyjne”, podczas gdy na moment pisania niniejszej recenzji tekst ten jest już opublikowany w numerze 1 tego czasopisma na 2021 rok – jest dostępny na: [http://www.kin.pl/files/textpage/editor/Krakowski_Przegląd_Notarialny_ROK_6_\(Nr_1\)_STYCZEN_MARZEC_2021.pdf](http://www.kin.pl/files/textpage/editor/Krakowski_Przegląd_Notarialny_ROK_6_(Nr_1)_STYCZEN_MARZEC_2021.pdf)), dziesięć glos do orzeczeń sądowych opublikowanych w czasopismach naukowych (oraz kolejną, według informacji podanej przez Habilitanta w sporządzonym przez Niego wykazie osiągnięć naukowych przyjętą i przewidzianą do druku w 2021 r. w „Państwie i Prawie” glosę do uchwały Sądu Najwyższego z 23.10.2019 r., III CZP 23/19; weryfikacja zawartości dotychczas opublikowanych w 2021 r. numerów 1-7 tego czasopisma na: <http://www.czytelniaonline.pl/magazine/16777547/2021/7/toc> nie wykazała, by tekst ten jak dotąd został w tym roku w tym czasopiśmie opublikowany) oraz komentarze do wybranych przepisów w ramach czterech komentarzy do aktów prawnych (redaktorami tych komentarzy były inne osoby, Habilitant był autorem jedynie fragmentów tych publikacji w postaci komentarzy do wybranych przepisów), a także dwa opracowania o innym charakterze (kilka opracowanych wzorów aktów notarialnych z omówieniem w ramach publikacji zbiorowej [„Akty notarialne. Praktyczne komentarze. Orzecznictwo. Koszty”, red. A.J. Szereda, C.H. Beck, wyd. 1 Warszawa 2017, wyd. 2 Warszawa 2019] oraz współautorstwo [z P. Cybulą] opracowania „Prawo spadkowe. Pytania, kazusy, tablice.

Repetitorium”, C.H. Beck, wyd. 2 Warszawa 2009, wyd. 3 Warszawa 2011, wyd. 4 Warszawa 2015). Wskazać należy tu także na wspomnianą już powyżej monografię „Umowa o dział spadku”, ss. 260, ISBN 978-83-7526-471-5, wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008. Ilościowo dorobek Habilitanta nie jest więc bardzo obszerny, jednak mieści się w przedziale dorobków ocenianych pozytywnie (w porównaniu z dorobkami naukowymi innych habilitantów w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne).

Część artykułów i glos napisanych przez Habilitanta została opublikowana w renomowanych czasopismach prawniczych (w tym w „Państwie i Prawie”, „Rejencie”, „Przeglądzie Sądowym”). Należy jednak zauważyć, że w dorobku mieszczą się też teksty opublikowane w „Krakowskim Przeglądzie Notarialnym”, w którym Habilitant jest członkiem Rady Programowej (podawanym w samym tym czasopiśmie np. na s. 2: [http://www.kin.pl/files/textpage/editor/Krakowski_Przeglad_Notarialny_ROK_6_\(Nr_1\)_STYCZEN_MARZEC_2021.pdf](http://www.kin.pl/files/textpage/editor/Krakowski_Przeglad_Notarialny_ROK_6_(Nr_1)_STYCZEN_MARZEC_2021.pdf); Habilitant wskazuje także na pełnienie tej funkcji w przygotowanym przez siebie autoreferacie i wykazie osiągnięć naukowych).

Istotna część publikacji Habilitanta koncentruje się wokół zagadnień związanych z prawem spadkowym; są one znane, część z nich jest powoływana np. w komentarzach do kodeksu cywilnego. Habilitant objął zakresem swoich publikacji m.in. kwestie związane z dziedziczeniem ustawowym, zapisem windykacyjnym, odpowiedzialnością za długi spadkowe, potwierdzaniem praw do spadku. Nierzadko analizuje dane zagadnienie z uwzględnieniem aspektów istotnych dla codziennej praktyki stosowania prawa (np. w publikacji „Złożenie wykazu inwentarza przed notariuszem”, w: M. Załucki (red.), *Egzekucja z majątku spadkowego. Ograniczona i nieograniczona odpowiedzialność za długi spadkowe*, Warszawa 2016, gdzie Habilitant rozważa między innymi, jakie konieczne elementy powinien zawierać w swej treści wykaz inwentarza składany przed notariuszem, jak powinno wyglądać składanie wykazu inwentarza w przypadku osób niemających pełnej zdolności do czynności prawnych, a także, czy dopuszczalne jest złożenie wykazu inwentarza przez pełnomocnika [opowiadając się przeciwko takiej możliwości] oraz podejmuje zagadnienie, czy wykaz inwentarza złożony przed sądem może zostać następnie uzupełniony poprzez złożenie uzupełnienia u notariusza i odwrotnie [opowiadając się za taką możliwością]).

Habilitant wyraża swoje stanowisko w kwestiach budzących wątpliwości w doktrynie, np. w spornych aspektach w zakresie interpretacji art. 934¹ kodeksu cywilnego w rozdziale „Dzieci małżonka spadkodawcy, których żadne z rodziców nie dożyło chwili otwarcia spadku jako spadkobiercy ustawowi” (w: J. Pisuliński, P. Tereszkievicz, F. Zoll (red.), *Rozprawy z prawa cywilnego, własności intelektualnej i prawa prywatnego międzynarodowego. Księga*

pamiątkowa dedykowana Profesorowi Bogusławowi Gawlikowi, Warszawa 2012), gdzie Habilitant opowiada się m.in. za tym, że na podstawie powołanego przepisu dochodzą do dziedziczenia z ustawy wszyscy pasierbowie spadkodawcy, także ci, których powinowactwo ze spadkodawcą powstało w wyniku zawarcia przez niego wcześniejszych związków małżeńskich niż ostatni przed śmiercią. Inna rzecz, że z niektórymi wyrażonymi tam przez Habilitanta poglądami można polemizować, jak np. z zapatrywaniem co do tego, że powołany przepis stanowi także podstawę dziedziczenia ustawowego zstępnych byłego małżonka spadkodawcy, którzy urodzili się już po ustaniu małżeństwa pomiędzy tym byłym małżonkiem a spadkodawcą (i oczywiście nie są dziećmi spadkodawcy); jest to już jednak kwestia dyskusji naukowej, która nie umniejsza tego, że Habilitant zajął i uargumentował swoje stanowisko w tej (i szeregu innych) kwestii.

Habilitant w swoich publikacjach nie stroni także od wyrażania konkretnych postulatów zmian obowiązujących przepisów prawa - nie tylko, jak już wskazano powyżej w niniejszej recenzji, na s. 345-352 monografii habilitacyjnej „Umowa o zbycie spadku w polskim prawie spadkowym”, Warszawa 2021, lecz także w ramach pozostałego dorobku publikacyjnego, np. w rozdziale „Testament wspólny de lege ferenda”, w: P. Stec, M. Załucki (red.), *50 lat kodeksu cywilnego. Perspektywy rekodyfikacji*, Warszawa 2015 (Habilitant opowiada się tam za wprowadzeniem możliwości sporządzania testamentów wspólnych przez małżonków); czy np. w artykule „Odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe po dziale spadku. Uwagi de lege ferenda”, *„Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały”* 2007; w rozdziale „Rozporządzenie przez spadkobiercę udziałem w przedmiocie należącym do spadku de lege ferenda”, w: M. Grzybowski (red.), *Państwo demokratyczne, prawne i socjalne. Studia prawne, t. 3. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Zbigniewowi Antoniemu Maciągowi*, Kraków 2014 (gdzie na s. 167 Habilitant opowiedział się za uchynieniem art. 1036 kodeksu cywilnego i umożliwieniem spadkobiercom rozporządzania przysługującymi im udziałami w przedmiotach należących do spadku na zasadach ogólnych); na s. 75 w artykule „Odpowiedzialność za długi spadkowe spadkobiercy pozostającego w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej”, *„Rejent”* 2017, nr 9; jak też np. na s. 501-502 w rozdziale „Dzieci małżonka spadkodawcy, których żadne z rodziców nie dożyło chwili otwarcia spadku jako spadkobiercy ustawowi”, w: J. Pisuliński, P. Tereskiewicz, F. Zoll (red.), *Rozprawy z prawa cywilnego, własności intelektualnej i prawa prywatnego międzynarodowego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Bogusławowi Gawlikowi*, Warszawa 2012; czy na s. 112 artykułu „Początek biegu przedawnienia roszczeń z tytułu zachowku”, *„Państwo i Społeczeństwo”* 2007, nr 1).

Pozostałe publikacje Habilitanta dotyczą przede wszystkim wybranych zagadnień z obszaru prawa rzeczowego (m. in. w rozdziale „Zawarcie umowy mającej wywoływać skutek w postaci przeniesienia własności lokalu przed założeniem dla niego księgi wieczystej. Krytyczny głos w dyskusji”, w: A. Kaźmierczyk, E. Badura (red.), *Własność lokali. Teraźniejszość i perspektywy*, Warszawa 2020; artykuł „Nabywanie nieruchomości rolnych w drodze zasiedzenia. Wybrane zagadnienia konstrukcyjne”, *„Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały”* 2018, nr 1). W dorobku Habilitanta znajdują się też – choć mniej liczne – publikacje odnoszące się do innej problematyki prawnej (np. ustawy – Prawo o notariacie, prawa handlowego, prawa rodzinnego).

Dr Jakub Biernat zabiera także głos w kwestiach pojawiających się w danym momencie w orzecznictwie sądowym (np. w artykule „Udział w prawie majątkowym wchodzącym w skład majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską jako przedmiot zapisu windykacyjnego”, *„Rejent”* 2012, nr 7–8; czy sporządzając wprost glosy do poszczególnych orzeczeń).

Nierzadko zajmuje i uzasadnia własne stanowisko w analizowanych kwestiach, odmienne od dominującego (czy nawet dotychczas jedyne w odniesieniu do danego zagadnienia) w polskiej doktrynie prawa cywilnego; choć czasem wyrażane przez niego poglądy mogą budzić kontrowersje, to jednak niewątpliwie mają ten walor, że mogą potencjalnie stanowić załączek do dyskusji naukowej w odniesieniu do poszczególnych rozwiązań prawnych czy sposobu interpretacji danych przepisów.

Pozytywnie należy ocenić to, że Habilitant zwiększa swój dorobek stosunkowo systematycznie, nie występują u Niego długie okresy bez działalności naukowej. Niestety brak natomiast w dorobku Habilitanta zagranicznych publikacji naukowych, które zwiększyłyby wartość Jego dorobku naukowego, a także zakres oddziaływania Jego publikacji.

Habilitant recenzował także jako recenzent zewnętrzny artykuły naukowe dla czasopism „Transformacje Prawa Prywatnego” i „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” oraz oceniał jako ekspert zewnętrzny dwa wnioski o finansowanie projektów badawczych złożone do Narodowego Centrum Nauki.

Ponadto po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych Habilitant wygłosił osiem referatów na konferencjach naukowych (w tym pięć miało status konferencji międzynarodowych; wszystkie odbyły się jednak w Polsce). Habilitant pełnił także funkcję sekretarza konferencji naukowej „50 lat Kodeksu Cywilnego. Sens i nonsens rekodyfikacji”;

która odbyła się w dniach 15-16 kwietnia 2014 roku w Krakowie. Szkoda natomiast, że Habilitant nie brał udziału w konferencjach zagranicznych.

Dr Jakub Biernat pełni też funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Krzysztofa Kowalskiego przygotowującego rozprawę doktorską pt. „Europejskie poświadczenie spadkowe”.

Od 2019 r. Habilitant jest członkiem Rady Naukowej instytucji naukowej Polski Instytut Notarialny będącej jednostką organizacyjną fundacji GLOSSATORES – Fundacja na rzecz Państwa Prawa. Habilitant podał też, że po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych odbył w dniach 4-8 września 2006 r. staż w ramach 23 Uniwersytetu Notariatu (23 Université du Notariat), w Jouy-en-Josas (Francja), którego organizatorem była francuska Rada Najwyższa Notariatu (podobny staż odbył też w 2004 r. jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora).

Dr Jakub Biernat był także w latach 2008-2015 członkiem zespołu problemowego do spraw prawa spadkowego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego działającej przy Ministrze Sprawiedliwości RP, w ramach której to działalności sporządzał opracowania dotyczące kwestii związanych z prawem spadkowym.

Habilitant po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych pełnił także inne funkcje (w latach 2012-2013 członka komisji egzaminacyjnej II stopnia przy Ministrze Sprawiedliwości do spraw odwołań od wyników egzaminu notarialnego, w 2013 r. członka zespołu do przygotowania zestawu pytań testowych oraz zadań na egzamin notarialny oraz członka Centrum Naukowego Fundacji na rzecz Bezpiecznego Obrotu Prawnego z siedzibą w Warszawie, w latach 2009-2012 był członkiem zespołu do spraw aplikacji powołanego przez Radę Izby Notarialnej w Krakowie, w 2012 r. i 2013 r. był członkiem komisji egzaminacyjnej Izby Notarialnej w Krakowie powołanej dla oceny kolokwium aplikantów notarialnych).

W 2011 r. dr Jakub Biernat prowadził wykłady i warsztaty z zakresu części ogólnej prawa cywilnego, prawa rzeczowego, prawa zobowiązań i prawa o notariacie dla pośredników w obrocie nieruchomościami w ramach zajęć organizowanych przez Studium Doskonalenia Rynku Nieruchomości w Krakowie.

Od 2018 r. dr Jakub Biernat jest członkiem zespołu ds. interesariuszy zewnętrznych Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia na kierunku prawo oraz na kierunku administracja na Wydziale Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Studia doktoranckie Habilitant odbywał na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 2003-2006 był zatrudniony w Wyższej Szkole

Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej. W latach 2009-2010 był zatrudniony w Krakowskiej Szkole Biznesu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Od 2005 r. jest zatrudniony w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (uprzednio Krakowskiej Szkole Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego), w tym od 1 października 2006 roku na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych. Habilitant pracował więc w więcej niż jednej uczelni; wprawdzie były to uczelnie polskie, jednak przepis art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie stawia w ramach wskazanego tam kryterium bezwzględnego wymogu wykazywania się przez kandydata do stopnia doktora habilitowanego aktywnością naukową realizowaną na uczelni zagranicznej (wskazując jedynie, że w szczególności może być to tego typu aktywność realizowana na takiej uczelni), a więc wystarczające jest wykazywanie się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej polskiej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, które to kryterium Habilitant spełnił.

Warto też mieć na uwadze, że obok działalności stricte naukowej, Habilitant posiada bogate doświadczenie dydaktyczne - jak podał w autoreferacie, prowadził na uczelniach wyższych zajęcia dydaktyczne z: części ogólnej prawa cywilnego, prawa zobowiązań, prawa rzeczowego, prawa spadkowego, prawa o notariacie, prawa administracyjnego, prawa ustrojowego, praw człowieka, prawa rodzinnego, prawa obrotu nieruchomościami. Jeśli chodzi o formy prowadzonych przez Habilitanta zajęć, to mieszczą się tu nie tylko ćwiczenia, ale także wykłady i seminaria magisterskie. Prowadzi także zajęcia dla aplikantów notarialnych oraz wystąpienia w ramach szkoleń i konferencji dla notariuszy; przeprowadził także szkolenie dla radców prawnych. Habilitant wykonuje też zawód notariusza, obejmuje patronatem aplikantów notarialnych.

Powyżej przytoczone dane wskazują na legitymowanie się przez Habilitanta nie tylko adekwatnym dorobkiem naukowym, lecz także bogatym doświadczeniem dydaktycznym, jak również osiągnięciami organizacyjnymi i popularyzującymi naukę.

IV. Konkluzja recenzji.

W świetle powyższego uznać należy, że Habilitant dr Jakub Biernat w wystarczającym stopniu spełnił wymogi stawiane osobom ubiegającym się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego w świetle art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o

szkolnictwie wyższym i nauce (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.). Przedstawiona przez Habilitanta monografia naukowa „Umowa o zbycie spadku w polskim prawie spadkowym”, ISBN 978-83-8223-624-8, Warszawa 2021, stanowi osiągnięcie naukowe będące znacznym wkładem w rozwój dyscypliny naukowej nauki prawne, spełniając – mimo wskazania w niniejszej recenzji obok atutów tej monografii także pewnych uwag krytycznych wobec niej – w zadowalającym stopniu kryterium statuowane w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Także pozostały dorobek naukowy Habilitanta jest wartościowy merytorycznie i mieści się ilościowo w wymaganiach stawianych zazwyczaj w ramach postępowań habilitacyjnych w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne. Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową; publikuje, wygłasza referaty na konferencjach, pełni funkcje organizacyjne, wykazywał się aktywnością pozauczelnianą, w tym w ramach państwowych komisji egzaminacyjnych z zakresu zawodów prawniczych; działał w ramach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. W czasie gromadzenia dorobku naukowego pracował w więcej niż jednej uczelni wyższej. Ustalenia poczynione w recenzji pozwalają uznać, że Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, a zatem spełnia także kryterium wymagane w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Konkluzja niniejszej recenzji jest więc **pozytywna**. Uznać należy, że Habilitant dr Jakub Biernat spełnia wynikające z aktualnie obowiązujących przepisów wymogi stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, a Jego dorobek stanowi wystarczającą podstawę do nadania mu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne. Formułując niniejszą konkluzję wnoszę o dopuszczenie Habilitanta do dalszych stadiów postępowania habilitacyjnego.

Jolanta Kuzmicka-Sulikowska